

JĘZYKOWA AKTYWNOŚĆ TWÓRCZA DZIECI

Streszczenie

Człowiek jest istotą twórczą. w artykule przedstawiono pojęcie językowej aktywności twórczej dzieci, jak również metody stymulacji kreatywnej działalności językowej, a w szczególności metodę swobodnych tekstów Freineta. Tekst wyjaśnia terminy takie jak: aktywność oraz kreatywność języka.

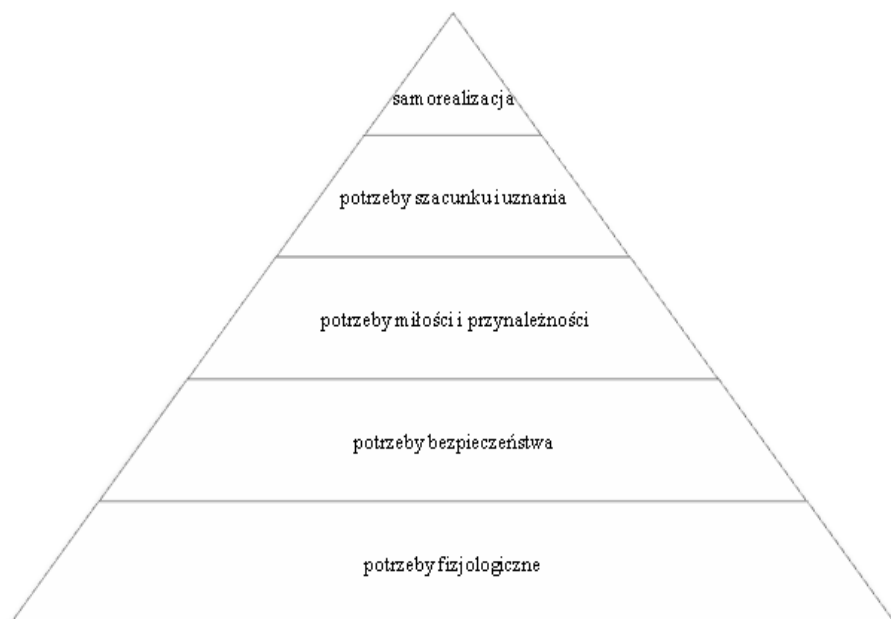
Słowa kluczowe: aktywność, twórczość, język, kreatywność, dzieci

Wstęp

Człowiek jest istotą rozwijającą się poprzez wychowanie i kształcenie, ale również aktywność własną, dlatego można powiedzieć o nim – byt twórczy. Jest stworzeniem, któremu nie wystarczy jedynie przyjmowanie tego, co dostaje. Chce tworzyć, zmieniać i przekształcać świat, w którym żyje. Psycholodzy humanistyczni, którzy jako pierwsi zajęli się człowiekiem biorąc pod uwagę szczególnie jego zdolności i możliwości, nadawali twórczości status wartości, która kreuje sens życia człowieka. Była ona głównym sposobem na samorealizację, najwyższą z ludzkich potrzeb. Koncepcja humanistyczna podkreśla warunki konieczne dla zaistnienia i rozwoju twórczej aktywności człowieka. Są to:

- *klimat porozumienia z otoczeniem,*
- *bezpieczeństwo*
- *bezw warunkowa akceptacja i wolność* [Czelakowska, 2013, s.69].

Tylko w takim środowisku uczeń będzie mógł wyzwolić swoją kreatywność. Aby to się stało powinien mieć poczucie zrozumienia i pełnej tolerancji ze strony innych ludzi – kolegów, nauczycieli, rodziców. Ważne jest też poczucie bezpieczeństwa oraz uczucie przynależności. Ma to związek z hierarchią potrzeb Masłowa, według której niezaspokojone potrzeby niższego rzędu nie pozwalają zaspokoić tych wyższych. Choć są od tej zasady pewne wyjątki, w przypadku twórczości ma ona zastosowanie.

Rysunek 1. Piramida potrzeb według Maslowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www 1]

Proces dydaktyczno-wychowawczy ma rozwijać wszechstronne uzdolnienia dzieci i młodzieży. Nowoczesne kształcenie ma na celu doskonalenie aktywności twórczej uczniów. Może się to odbywać na wielu płaszczyznach, m.in. muzycznej i plastycznej oraz językowej. Twórcza aktywność językowa uczniów i ich zdolności w tym zakresie mogą być kształtowane poprzez trening i ćwiczenia. Warunkiem ich powodzenia jest uwzględnienie, że człowiek jest zdolny zmieniać i ulepszać świat [Ibidem, s.69].

1. Aktywność dziecka

„Aktywność w znaczeniu psychologicznym jest działaniem istoty żywej regulującej swój stosunek do otaczającego świata. W normalnych warunkach wyzwala ją określona potrzeba zakłócająca względną równowagę życiową danej jednostki (...) rozwija się łatwiej i tym bardziej jest skuteczna, im większy jest stopień jego samodzielności” [Duraj-Nowakowa, 1998, s.229]. Aktywność rozumiana jest najczęściej jako przystosowywanie się do panujących w środowisku sytuacji i zmian w nim występujących. Zawiera jednak w sobie również możliwość modyfikowania i przekształcania tego środowiska. Jan Strelau definiuje aktywność jako „cechę temperamentu, która przejawia się w ilości i zakresie podejmowanych działań o określonej wartości stymulacyjnej”. Podstawę jej stanowi zawsze chęć działania, podyktowana czynnikami wewnętrznymi, którymi są ludzkie potrzeby, oraz zewnętrznymi w postaci zadań stawianych nam przez innych [Uszyńska-Jarmoc, 2003, s.29].

Natomiast „aktywność dziecka ma tę szczególną cechę, że będąc wyznacznikiem jego rozwoju psychicznego, podlega samej kształtowaniu i doskonaleniu wraz z wiekiem” [Przetaczynikowa 1973, s.181]. Dziecko, nawet niezachęcane, będzie samodzielnie podejmowało działania na drodze do własnego rozwoju. Tym samym szlifuje umiejętności, a jego aktywność staje się bardziej bogata. Wraz z dojrzewaniem organizmu aktywność dziecka zmienia się.

Podstawową formą działalności dziecka jest zabawa. Jej celem jest bawienie się samo w sobie, nie jest istotny wynik, najważniejsze jest działanie. Dostarcza ono przyjemności i satysfakcji. W momencie przekroczenia progu szkoły przez dziecko pojawia się kolejna działalność – nauka, która spełnia funkcję wspomaganie w doskonaleniu siebie, rozwijania umiejętności i zdobywania wiedzy. Dziecko nadal bawi się, ale większość jego czasu wypełnia poszukiwanie i przyswajanie informacji oraz kształtowanie zdolności i rozwijanie zainteresowań. [Uszyńska-Jarmoc, 2003, s.31]. Kolejną aktywnością człowieka jest praca, która w większym stopniu dotyczy ludzi dorosłych.

Aktywność może być podejmowana z powodu chęci realizacji własnych potrzeb czy celów. Takie działanie nazywamy aktywnością spontaniczną. Gdy jej źródłem są zadania stawiane dziecku jest to aktywność kierowana. Zaś o aktywności inspirowanej możemy mówić wtedy, kiedy dziecko samo z siebie podejmuje działania proponowane mu zewnątrz, gdyż zgadzają się one z jego zamierzeniami i uwzględniają jego potrzeby.

Dziecięcą aktywność można podzielić także ze względu na liczbę jej uczestników:

- indywidualna – dziecko obcuje jedynie z obiektem działania,
- zespołowa – dziecko podejmuje interakcje z innymi osobami,
- grupowa – obejmuje działania podejmowane przez całą formalną grupę społeczną [Ibidem, s.31].

Uwzględniając w rozpatrywaniu aktywności dziecka dziedzinę, z jakiej pochodzi działanie, możemy wyróżnić najczęściej wymieniany w literaturze podział na aktywność: językową (inaczej werbalną), ruchową, plastyczną i muzyczną [Uszyńska-Jarmoc, 2003; Sokolińska, 2012].

Natomiast biorąc pod uwagę sferę osobowości, która dominuje w danej działalności możemy dokonać podziału na:

- aktywność intelektualną, (inaczej poznawczą)
- aktywność emocjonalną,
- aktywność fizyczną [Uszyńska-Jarmoc, 2003, s.31].

Wszystkie rodzaje aktywności mogą być:

- odtwórcze – mające charakter powtarzania i naśladowania świata, innych i samego siebie;
- twórcze – zmienianie świata i siebie, tworzenie czegoś nowego [Ibidem].

Rodzaje aktywności zostały przedstawione na wykresie poniżej.

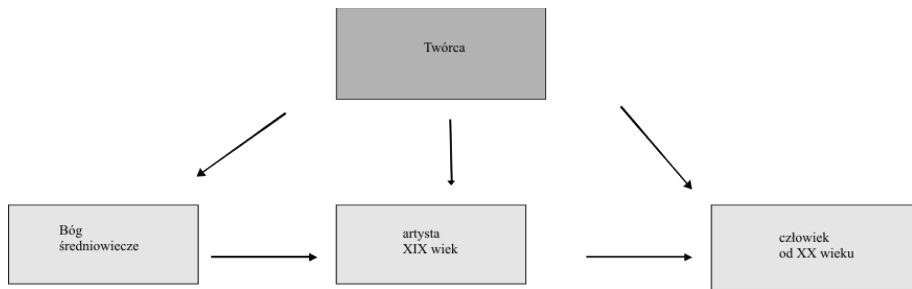

Rysunek 2. Rodzaje aktywności dzieci wyodrębnione ze względu na różne kryteria (Uszyńska-Jarmoc, 2003, s.30)

2. Pojęcie twórczości

Aby mówić o aktywności twórczej, należy zdefiniować pojęcie „twórczość”. Choć jest powszechnie stosowane, w literaturze pedagogicznej i psychologicznej nie znajdujemy żadnej przyjętej powszechnie definicji [Szmidt, 2013, s.75]. Wynika to w dużej mierze z niejasności, jakie tworzą się wokół tego określenia. Różni autorzy przypisują mu jeden tylko aspekt, pomijając inne i tworząc tym samym niepełne definicje. Trudność w ich sformułowaniu może dotyczyć także dziejów samego terminu, w trakcie których wytworzyły się trzy różne pojęcia twórczości:

- jako działań Boga – twórcą może być tylko Bóg, Stwórca. Człowiek nie jest zdolny do tworzenia, które w teologii chrześcijańskiej oznacza wykonanie czegoś z niczego. Pogląd ten dominował w średniowieczu i przetrwał do XVII wieku;
- jako działań artysty – tworzenie pojawiło się w XIX wieku w dziedzinie sztuki. Oznaczało wykonanie rzeczy nowych;
- jako działań człowieka – w XX wieku twórczość wyłoniła się we wszystkich ludzkich aktywnościach, dzięki którym można wytworzyć coś nowego, a zatem w sztuce, ale także w technice, nauce i działalności społecznej [Ibidem, s.91-92].

Rysunek 3. Dzieje pojęcia „twórczość” według Władysława Tatarkiewicza [Szmidt, 2013, s.93]

Współcześnie pojęcie twórczości zawiera w sobie dwa elementy: nowość i energię umysłową, talent. Twórcą jest zatem ten, kto wykonał coś nowego oraz coś będącego przejawem szczególnych zdolności.

„Dzisiejsze pojęcie twórczości zabarwione jest oceną, w dodatku oceną wyraźnie dodatnią. Większość ludzi ceni bowiem twórczość przynajmniej z dwóch powodów:

- dlatego, że wydając rzeczy nowe, rozszerza ramy naszego życia. Jest objawem potęgę i niezależności ludzkiego umysłu oraz jego odrębności i niepowtarzalności;
- z pobudek hedonistycznych – twórczość uszczęśliwia zarówno tych, którzy z niej korzystają, jak i samych twórców; dla wielu jest potrzebą, czymś, bez czego nie mogą żyć.” [Szmidt, 2013, s.93-93].

Aktywność twórcza jest uznawana i honorowana, ludzie ją tworzący doceniani, a zdolny jest do niej każdy człowiek.

Obecnie pojęcie osoby twórczej rozumiemy w sposób rozszerzony – jako nienaśludującą innych, dającą coś swojego, zmieniającą i doskonalącą świat. Zbigniew Pietrasiński definiuje omawiane pojęcie następująco: *„Twórczość to aktywność przynosząca wytwory dotąd nieznanne, a zarazem społecznie wartościowe”* [Ibidem, s.78]. Pewną względność temu pojęciu nadaje zaś Teresa M. Amabile, która pisze, że *„twórczością jest to, co zostało uznane za twórcze przez osoby kompetentne w danej dziedzinie”* [Ibidem]. Trudno jest zatem udzielić jednoznacznej odpowiedzi na pytanie czym jest „twórczość”. Natomiast wielu autorów zajmujących się tym zagadnieniem jest zgodnych co do założenia, że aby coś mogło być uznane za twórcze powinno być nowe i oryginalne oraz w jakiś sposób użyteczne. Podczas gdy wyżej omówione definicje związane są z obiektywnym rozumieniem pojęcia twórczości, w sensie subiektywnym odnosi się ona do wytwarzania czegoś nowego dla siebie. Tak rozumiana twórczość odnosi się bezpośrednio do dzieci, których postawy twórcze są sprawą głównie wychowania i kształtowania uzdolnień jakie należy w nich odkryć [Czelakowska, 1996, s.8].

„Najważniejszym źródłem czy motywem twórczej aktywności dziecka jest ciekawość poznawcza” [Uszyńska-Jarmoc, 2003, s.33]. Zainteresowane światem dziecko eksperymentuje i jest zafascynowane możliwościami wpływu na otoczenie. Badanie środowiska, w któ-

rym się znajduje daje mu satysfakcję i staje się materiałem do dalszego odkrywania i późniejszej twórczej działalności.

3. Twórczość językowa

Aktywność językowa ujawnia się, kiedy tylko maluch zaczyna mówić. Ma on wtedy ogromną zdolność do nauczenia się języka – jest ona konieczna do właściwego i zrównoważonego rozwoju. Zadanie dorosłego polega wówczas na stworzeniu warunków pozwalających na odkrywanie świata i twórcze wyrażanie siebie oraz eksperymentowanie. Nie wolno stłumić aktywności dziecka w tym okresie [Czelakowska, 1996, s.8].

„Pierwsze wypowiedzi dziecka mają cel praktyczny i dotyczą manipulacji na konkretnych przedmiotach w jego bezpośrednim zasięgu. Drugą funkcją wypowiedzi jest nawiązywanie kontaktów interpersonalnych poprzez wspólnie wykonywane czynności, kontakt wzrokowy, a później słowny.” [Ibidem, s.15].

Istotną rolę spełnia w tym okresie matka [opiekunka], która przekazuje dziecku właściwości języka, jego budowę, składnię, oraz uczy znaczenia poszczególnych słów. Na rozwój języka dziecka ma zatem wpływ środowisko w jakim się wychowuje, poziom kultury jego rodziny, a także osobowość matki [opiekunki] i poczucie bezpieczeństwa. Oprócz tego kształtowanie się języka zależy od rozwoju organizmu dziecka. W miarę gdy dojrzewa, opracowuje sobie język podobny do języka dorosłych z jego otoczenia.

Dzięki teorii Noama Chomskiego tłumaczącego kreatywność języka jako „*możliwość wypowiadania i rozumienia nieskończonej liczby nowych zupełnie nieznanymi zdani*” przypisano i rozpowszechniono cechę języka, jaką jest jego twórczy charakter. Człowiek dopasowuje język do sytuacji, w jakiej się znajduje. Dziecko przyswaja reguły językowe ze środowiska i według nich uczy się mówić, ale nie oznacza to, że powtarza jedynie zasłyszane zdania, gdyż samo tworzy własne konstrukcje językowe. Na podstawie tego, co opanowało produkuje nowe wypowiedzi [Ibidem, s.16]. Znaczenia dziecko poznaje jeszcze zanim nauczy się mówić poprzez przyswojenie funkcji usłyszanych słów w sytuacjach społecznych.

Dziecko uczące się mówić oraz rozwijające tę właściwość jest osobą niezwykle kreatywną. Aktywność językową podejmuje bez zachęcania, samodzielnie i z minimalną pomocą dorosłych. Ważne jest niehamowanie tej tendencji i inspirowanie dziecka do dalszych poszukiwań i zdobywania umiejętności. W wieku od jednego do pięciu lat maluch ma największą zdolność do poznawania języków, może nauczyć się jednego lub kilku bez wysiłku i nauczyciela, a także bez przyswajania reguł gramatyki [Ibidem, s.18]. Jeśli odpowiednio pokierujemy rozwojem dziecka w tym momencie, sprawimy, że jego zdolności językowe nie ograniczą się i będą pojawiać się nadal oraz procentować w późniejszych latach. Istotnym jest nieblokowanie twórczości dziecka w okresie nauki szkolnej.

4.1. Inspirowanie twórczej aktywności dziecka

Zadanie zorganizowania warunków optymalnych do rozwijania aktywności dziecka, a także rozbudzanie jego działań twórczych spoczywa na nauczycielu. Istotnym jest tutaj dobór nowoczesnych metod i treści nauczania, opracowanie ciekawych celów i interesujących zadań dla uczniów. Ważne jest, aby stosował możliwie często metody problemowe oraz używał w swojej pracy gier i zabaw dydaktycznych. Uczniowie powinni uczestniczyć w wycieczkach, obcować ze sztuką i brać udział w wielu dyskusjach. Wszystko to owocować będzie pobudzeniem twórczej aktywności dzieci, także językowej. Należy dostarczać dziecku jak najwięcej sytuacji, w których samo będzie mogło czegoś doświadczyć, zaobserwować, wyciągnąć wnioski, a tym samym uruchomić swoją kreatywność i stworzyć coś na podstawie zgromadzonego wcześniej materiału.

Do twórczej aktywności językowej możemy inspirować dziecko głównie poprzez:

- kontakt z przyrodą,
- kontakt z literaturą,
- kontakt ze sztuką [Uszyńska-Jarmoc, 2003, s.42].

W pobudzaniu aktywności twórczej dziecka wyróżnia się najczęściej następujące metody i techniki:

- *wskazówki słowne, stosowane za pomocą pytań oraz naprowadzeń o charakterze heurystycznym;*
- *stosowanie zadania pomocniczego, czyli rozwiązanie zadania prostszego, które umożliwi przeniesienie umiejętności na inny problem;*
- *technikę odroczonego wartościowania, znaną jako metoda burzy mózgów A. Osborna, polegająca na oddzieleniu procesu wytwarzania pomysłów od ich oceny;*
- *stosowanie heurystyk, czyli specyficznych reguł, taktyk i strategii, często nieuświadomionych i zawodnych, które jednak nie gwarantują rozwiązania problemu;*
- *rozwijanie myślenia intuicyjnego na podstawie przeczuć i domysłów, bez świadomego wnioskowania; może ono być pomocne w wytwarzaniu hipotez oraz odkrywaniu nieznanych związków i wartości;*
- *ćwiczenia wzorowane na zadaniach myślenia twórczego, oparte na teorii oraz testach Guilforda, Torrance'a oraz innych badaczy, np. K. Urbana i H. Jellena;*
- *łączenie ze sobą odległych elementów, pozornie niemających ze sobą nic wspólnego* [Czelakowska, 2013, s.72].

Najlepsze efekty daje stosowanie łączonych podanych wyżej technik i metod.

4.2 Rozwijanie twórczości językowej

Twórczość językowa to „przekształcanie i ekspresyjne wytwarzanie własnych, nowych wypowiedzi, cechujących się płynnością wyrażeniową, oryginalnością treści, formy i sposobu ekspresji, spójnością struktury językowej” [Borawska, 2004, s.63]. Podstawowymi formami twórczości językowej dzieci są:

- pytania,
- zagadki,
- historyjki,
- opowiadania,
- rymowanki,
- wierszyki,
- bajki [Uszyńska-Jarmoc, 2003, s.41].

Dziecko w kwestii języka jest eksperymentatorem. Szybko poznaje nowe funkcje i zasady, po czym stara używać się ich w kontaktach z dorosłymi i rówieśnikami. Uznanie, iż elementarną właściwość języka stanowi jego twórczy charakter¹ zrodziło nowoczesne podejście do uczenia się języka przez dziecko. Zrozumiano, iż jest to proces twórczy. Dziecko samodzielnie wykorzystuje to, co nabywa od dorosłych z jego otoczenia. Przetwarza składniki języka i wyprowadza z nich zasady, reguły. Jego twórczość językowa odnosi się szczególnie do stosowania tych reguł i wyrażenia dzięki nim własnych myśli, swobodnie i bez odwołania do poprzednich doświadczeń. Buduje nowe nazwy, pisze opowiadania i wiersze. Wyraża siebie poprzez to, co tworzy.

Nauczyciel może rozwijać twórczą kreatywność językową dziecka poprzez stawianie mu różnorodnych zadań mających charakter twórczy, do których zaliczają się:

- układanie opowiadań na podstawie przeżyć, doświadczeń, filmu, książki, sztuki, przyrody,

1 Przekonanie to pojawiło się wraz z wynikami badań Chomskyego [1977].

- tworzenie i pisanie swobodnych tekstów,
- układanie brakującego zakończenia lub początku opowiadania, dalszego losu bohaterów,
- pisanie innych wersji wydarzeń,
- pisanie wierszy, rymowanek,
- improwizacje i tworzenie inscenizacji na podstawie tekstów, przeżyć,
- gry i zabawy dydaktyczne – układanie jak największej ilości słów z innego słowa, na daną literę, czteroliterowych itp.
- tworzenie neologizmów,
- pisanie opowiadań fantastycznych,
- tworzenie samodzielnych wypowiedzi pisemnych i ustnych,
- nadawanie tytułów tekstom, fragmentom tekstu, zmiana tytułów,
- układanie opowiadań, opisów i innych tekstów z użyciem określonych słów,
- tworzenie banków wyrazów, wyrazów pokrewnych, pochodnych
- szukanie synonimów, antonimów do podanych wyrazów,
- tworzenie odpowiedzi na pytanie „Co by było gdyby?”,
- wspólny z dziećmi zapis notatki z lekcji,
- swobodne wypowiedzi uczniów,
- gry dramatyczne,
- przygotowywanie gazetki szkolnej [Czelakowska, 1996, s.2013].

4. Koncepcja nowoczesnej szkoły Celestyna Freineta

Najbardziej rozpowszechnioną w Polsce techniką twórczej pracy językowej z dziećmi jest technika swobodnego tekstu. Opracował ją francuski pedagog Celestyn Freinet. Jego zdaniem ówczesna szkoła była zacofana, nie uwzględniała potrzeb dziecka i hamowała jego zdolności do ekspresji, swobodnego rozwoju i twórczego działania. Zbudował więc swoją szkołę, w której stosował wypracowane przez niego metody. Były to, oprócz techniki swobodnych tekstów:

- drukarnia w szkole,
- gazetka szkolna,
- różnorodne formy ekspresji artystycznej,
- korespondencja międzyszkolna,
- „doświadczenie poszukujące”,
- referaty i zdobywanie sprawności,
- wspólne planowanie pracy przez nauczyciela i uczniów,
- praca indywidualna za pomocą fiszek korektywnych,
- ocena prac dzieci przez samorząd uczniowski [Czelakowska, 2013, s.76; Wieruszewska-Duraj, 2009, s.57].

„Technika swobodnego tekstu opiera się na swobodnej ekspresji słownej dziecka, którą Freinet wysunął na pierwsze miejsce wśród różnorodnych form ekspresji.” [Czelakowska, 1996, s.22]. Technika ta pozwala nauczycielowi poznać ucznia i pojąć go. Dziecku zaś umożliwia podzielenie się swoją twórczością, przemyśleniami, przeżyciami i doświadczeniami z innymi. Jest to istotne dla jego rozwoju i higieny psychiki. Motywuje je także do nauki czytania i pisania. Warunki swobodności tekstu tworzonego przez dziecko i spełniania przez niego funkcji dydaktycznej można ująć w następujący sposób:

- ma wypływać z własnej chęci dziecka, które chce coś przekazać,
- musi być wykorzystany później, a poprzez niego uczeń ma czegoś się dowiedzieć i osiąść lub doskonalić jakąś umiejętność.

Dzieci piszą na kartkach w klasie lub przynoszą teksty z domu. Teksty tworzone przez dziecko nie mają narzuconego tematu ani formy literackiej. Są odczytywane na forum

klasy, oceniane i opiniowane przez nauczyciela oraz zespół klasowy wraz z uzasadnieniem. Następnie postanawiają oni, czy tekst zostanie opublikowany w gazecie szkolnej. Odbywa się to poprzez głosowanie przez podniesienie ręki. Nauczyciel może wykorzystać ten tekst do dalszych zajęć tzn. do pogłębienia wiadomości poruszanych w treści tekstu bądź do ćwiczeń słownikowych, gramatycznych, frazeologicznych i ortograficznych. [Ibidem, s.22-24].

Tabela 1. Etapy pracy nad swobodnym tekstem

1.	Tworzenie tekstu przez dziecko – brak tematu, brak narzuconej formy literackiej. Tekst wynika z chęci stworzenia go przez dziecko.
2.	Zapoznanie się z tekstem nauczyciela i zespołu klasowego poprzez odczytanie go.
3.	Ocenienie tekstu wraz z uzasadnieniem przez nauczyciela i zespół klasowy. Omówienie tekstu. Zdecydowanie o umieszczeniu bądź nieumieszczeniu go w gazecie szkolnej.
4.	Wykorzystanie tekstu do zdobywania informacji, wiedzy, kształtowania umiejętności lub ćwiczeń językowych.

Źródło: opracowanie własne.

Freinet zalecał stosowanie tej techniki, gdyż „*widział w tekstach skuteczne narzędzie udoskonalenia porozumienia między ludźmi. Twierdził on, że nauczyciele powinni uczyć dzieci prawidłowego wypowiedzania się ustnego, aby słuchacze czy rozmówcy mogli najdokładniej uchwycić ich myśl i tak samo trzeba dzieci uczyć wszystkich sposobów służących do jasnego przedstawiania swych pisemnych myśli*” [Wieruszewska-Duraj, 2009, s.66].

Technika swobodnego tekstu Freineta pozwala uczniom kształtować umiejętności komunikacyjne i rozwijać literackie uzdolnienia. Wyzwala i kształtuje twórczą postawę. Stanowi okazję do ćwiczeń językowych. Pobudza zainteresowania i doskonali inteligencję oraz myślenie. Motywuje do poprawnego i starannego pisania. [Czelakowska, 1996, s.27].

Podsumowanie

Dziecko jest ogromnie zdolne językowo już od momentu przyjścia na świat. Ma możliwości twórcze i chce się uczyć. Okres przedszkolny jest czasem, gdy dziecko chłonie najwięcej wiedzy i jest w stanie przyswoić sobie najwięcej. W procesie tym wykorzystuje aktywność twórczą, którą potem, kiedy pójdzie do szkoły, nauczyciele mają za zadanie podtrzymać a nie zahamować, a nadto inspirować i motywować uczniów do tworzenia. Ich rola dotyczy także rozwoju u dzieci inteligencji, myślenia i rozwijania twórczości językowej oraz drzemiącej w nich chęci podzielenia się przeżyciami i doświadczeniami z innymi. Do tego służyć może szczególnie technika swobodnych tekstów Celestyna Freineta, choć znana w Polsce, jednak wciąż zbyt rzadko stosowana w edukacji.

LITERATURA

- Borawska Katarzyna. 2004. *Umiejętności językowe dziecka kończącego edukację wczesnoszkolną*. Białystok: Trans Humana.
- Czelakowska Danuta. 1996. *Twórczość a kształcenie języka dzieci w wieku wczesnoszkolnym*. Kraków: Impuls.
- Czelakowska Danuta. 2013. *Metodyka edukacji polonistycznej dzieci w wieku wczesnoszkolnym*. Kraków: Impuls.
- Duraj-Nowakowa Krystyna. 1998. *Integrowanie edukacji wczesnoszkolnej*. Kraków: Impuls.
- Przetacznikowa Maria. 1973. *Podstawy rozwoju psychicznego dzieci i młodzieży*. Warszawa:

Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych.

Szmidt Krzysztof J. 2013. *Pedagogika twórczości*. Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Uszyńska-Jarmoc Janina. 2003. *Twórcza aktywność dziecka. Teoria – rzeczywistość – perspektywy rozwoju*. Białystok: Trans Humana.

Wieruszewska-Duraj Sabina. 2009. Celestyn Freinet (1896-1966). W *Światowa myśl pedagogiczna XX wieku. Wybrani przedstawiciele*, red. Ewa Brodacka-Adamowicz, 57-71. Siedlce: Wydawnictwo Akademii Podlaskiej.

[www 1] http://pl.wikipedia.org/wiki/Hierarchia_potrzeb (dostęp: 14 marca 2015).

[www 2] Sokolińska Brygida. 2012. *Aktywność własna dziecka jako podstawa jego rozwoju*. Publiczna Szkoła Podstawowa im Władysława Stanisława Reymonta w Kobielach Wielkich, http://www.psp.kobiele.wielkie.pl/publikacje/2012-2013/aktywnosc_wlasna_dziecka_jako_podstawa%20jego_rozwoju.pdf (dostęp 15 marca 2015).

LANGUAGE CREATIVE ACTIVITY OF CHILDREN

Abstract

Man is a creative being. The article presents the notion of creative activity of children, as well as clarifying the notions of activity and creativeness. The paper mainly describes the ways of stimulating creative language activity in children, in particular Freinet's method of free texts.

Keywords: activity, creativeness, language, creativity, children